

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ

Інститут економіки та менеджменту

(назва інституту)

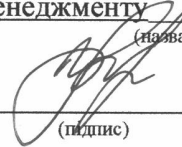
Кафедра теорії економіки та управління

(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту економіки та
менеджменту

(назва інституту)

(підпис)

Запухляк І. Б.
(прізвище та ініціали)

« 31 » серпня 2022 року

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

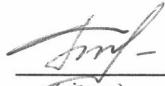
(рівень вищої освіти)

галузь знань	<u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u> (шифр і назва)
освітньо-професійна програма	<u>Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u> (назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова /вибіркова)

Робоча програма дисципліни «Політична економія» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» на здобуття ступеня бакалавр за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Розробник:

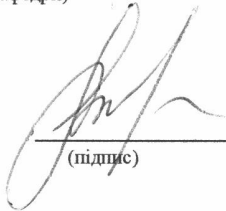
доцент кафедри теорії економіки та управління, к.е.н.
(посада, назва кафедри, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис) Топольницька Т. Б.
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри теорії економіки та управління
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «31» серпня 2022 року

Завідувач кафедри теорії економіки та управління

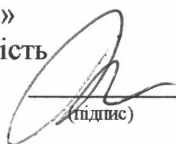

(підпис) Сімків Л. Є.
(прізвище та ініціали)

Узгоджено:

Завідувач кафедри
підприємництва та маркетингу

(підпис) ПЕРЕВОЗОВА І. В.
(прізвище та ініціали)

Гарант ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(підпис) Побігун С. А.
(прізвище та ініціали)

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Політична економія» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах	
			Семестр 1	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	3	3	3	3
Кількість модулів	1	1	1	1
Загальний обсяг часу, год.	90	90	90	90
Аудиторні заняття, год., у т.ч.:	44	8	44	8
лекційні заняття	18	4	18	4
практичні заняття	26	4	26	4
лабораторні заняття	-	-	-	-
Самостійна робота, год., у т.ч.	46	82	46	82
виконання курсового проекту (роботи)	-	-	-	-
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт	-	-	-	-
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	9	12	9	12
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	24	58	24	58
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	13	12	13	12
підготовка звітів з лабораторних робіт	-	-	-	-
підготовка до складання екзамену	-	-	-	-
Форма семестрового контролю	диференційований залік		диференційований залік	

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета дисципліни – дати майбутнім спеціалістам комплекс знань в галузі політичної економії, навички аналізу та дослідження економічних явищ і процесів, сформувані сучасний науковий тип економічного мислення.

Завдання дисципліни – науково обґрунтувати загальні основи економічного життя суспільства, розкрити закономірності розвитку суспільного виробництва, з'ясувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх людьми у процесі господарської діяльності, визначити суттєві риси основних соціально-економічних систем і напрями їх еволюції, з'ясувати роль політичної економії у розробці шляхів формування соціально орієнтованої економічної системи суспільства.

Вивчення дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів **компетентностей**, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів за спеціальністю 073 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» ІФНТУНГ.

Загальні компетентності:

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2 Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК6 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10 Здатність діяти відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК1 Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК2 Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК3 Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

Результати навчання дисципліни деталізують **програмні результати навчання**, передбачені освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів за спеціальністю 073 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» ІФНТУНГ та відповідним стандартом вищої освіти України:

ПРН1 Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН2 Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення практичних ситуацій у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН5 Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН11 Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН12 Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення і функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН13 Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни «Політична економія» характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Літера-тура
		ДФН	ЗФН	
М 1	Загальні засади економічного розвитку суспільства	18	4	
ЗМ 1	Фундаментальні закони функціонування і розвитку суспільної науки	8	2	
Т 1.1	Предмет і метод політичної економії. Історія розвитку економічної науки. Предмет і значення економічної науки. Економічні категорії і закони. Методи дослідження економічних явищ і процесів.	2	0,5	1 - 4
Т 1.2	Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси. Економічні потреби та їх класифікація. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Закон спадної граничної корисності. Межа виробничих можливостей суспільства. Економічні інтереси, їх взаємозв'язок з потребами.	2	0,5	1 - 4
Т 1.3	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система й закони її розвитку. Суспільне виробництво як основа функціонування економічної системи. Економічна система: її сутність та структурні елементи. Типи економічних систем.	2	0,5	1 - 4
Т 1.4	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші. Основні риси товарного виробництва. Розвиток форм вартості. Суть грошей та їх функції. Функціональні форми грошей. Закони грошового обігу. Інфляція: суть, причини, види та шляхи подолання.	2	0,5	1 - 4
ЗМ 2	Функціонування економічних систем	10	2	
Т 2.1	Ринок, його суть і функції. Поняття, основні принципи та функції ринку. Суть попиту як економічної категорії. Суть пропозиції як економічної категорії. Еластичність попиту, її види. Співвідношення між попитом і пропозицією і встановлення ціни ринкової рівноваги. Інфраструктура ринку.	2	0,5	1 - 4
Т 2.2	Підприємство як суб'єкт господарювання. Витрати виробництва і прибуток. Теоретичні основи підприємства. Фірма як суб'єкт і об'єкт мікроекономічного аналізу в системі ринкових відносин. Суть та види витрат виробництва. Прибуток підприємства.	2	0,5	1 - 4
Т 2.3	Форми суспільного продукту в процесі відтворення. Процес відтворення суспільного виробництва. Національна економіка як продукт історичного розвитку, об'єктивні основи її формування та розвитку. Система національних рахунків.	2	0,5	1 - 4

Т 2.4	Економічний ріст та циклічні коливання. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх державне регулювання. Суть економічного зростання, його типи. Циклічність розвитку ринкової економіки. Зайнятість і безробіття. Види безробіття. Втрати від безробіття та його наслідки. Заробітна плата та її основні види.	2	0,5	1 - 4
Т 2.5	Аграрні відносини та земельна рента в умовах капіталістичної економіки. Земля як специфічний господарський ресурс. Рента. Види земельної ренти. Ринок землі та особливості його функціонування. Ціна землі.	2	-	1 - 4

Всього:

Модуль 1: змістових модулів – 2.

3.2 Теми практичних занять

Теми практичних занять дисципліни наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Літера-тура
		ДФН	ЗФН	
М 1	Загальні засади економічного розвитку суспільства	26	4	
ЗМ 1	Фундаментальні закони функціонування і розвитку суспільної науки	10	2	
Т 1.1	Предмет і метод політичної економії.	2	-	1 - 6
Т 1.2	Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.	4	1	1 - 6
Т 1.3	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система й закони її розвитку.	2	0,5	1 - 6
Т 1.4	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	2	0,5	1 - 6
ЗМ 2	Функціонування економічних систем	16	2	
Т 2.1	Ринок, його суть і функції.	2	-	1 - 6, 7
Т 2.2	Підприємство як суб'єкт господарювання. Витрати виробництва і прибуток.	4	1	1 - 6, 8, 9
Т 2.3	Форми суспільного продукту в процесі відтворення.	4	0,5	1 - 6
Т 2.4	Економічний ріст та циклічні коливання. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх державне регулювання.	4	0,5	1 - 6
Т 2.5	Аграрні відносини та земельна рента в умовах капіталістичної економіки.	2	-	1 - 6

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Самостійна робота студента з дисципліни «Політична економія» загалом складає 46 год. і передбачає такі види робіт:

- опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях (9 год.);
- підготовка до практичних занять та контрольних заходів (13 год.);
- опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення (24 год.).

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин	Літера-тура
М 1	Загальні засади економічного розвитку суспільства	24	
ЗМ 1	Фундаментальні закони функціонування і розвитку суспільної науки	8	
Т 1.1	Предмет і метод політичної економії. Місце політичної економії в системі економічних наук. Внесок українських вчених у розвиток світової економічної думки.	2	1 - 6
Т 1.2	Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси. Альтернативні витрати, їхня економічна суть. Економічний інтерес, його сутність і функції.	2	1 - 6
Т 1.3	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система й закони її розвитку. Типи і еволюція економічних систем. Національні моделі економічних систем.	2	1 - 6
Т 1.4	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші. Закономірності виникнення і суть грошей. Банки: їх походження.	2	1 - 6
ЗМ 2	Функціонування економічних систем	16	
Т 2.1	Ринок, його суть і функції. Функції ринку. Фактори, що впливають на цінову еластичність попиту.	4	1 - 6, 7
Т 2.2	Підприємство як суб'єкт господарювання. Витрати виробництва і прибуток. Історія розвитку соціального підприємництва в Україні. Різниця між соціальною відповідальністю фірми і соціальним підприємством.	4	1 - 6, 8, 9
Т 2.3	Форми суспільного продукту в процесі відтворення. Просте і розширене відтворення. Національне багатство.	4	1 - 6
Т 2.4	Економічний ріст та циклічні коливання. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх державне регулювання. Позитивні та негативні наслідки економічного зростання. Економічні кризи та їх причини. Теорії циклів.	2	1 - 6
Т 2.5	Аграрні відносини та земельна рента в умовах капіталістичної економіки. Ринок природних ресурсів та його рівновага. Економічна природа рентних відносин.	2	1 - 6

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. Топольницька Т.Б., Мацьків Р.Т. Політична економія: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2021. 94 с.
URL: https://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=471504
2. Топольницька Т. Б., Мацьків Р. Т. Політична економія: методичні вказівки до практичних занять. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2021. 67 с.
URL: https://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=471505
3. Топольницька Т.Б., Мацьків Р.Т. Політична економія: методичні вказівки для самостійної роботи. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2022. 52 с.
URL: https://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=472296

4.2 Додаткова література

4. Політична економія: навч. посіб. / О.С. Степура, О.С. Єремєєв, Т.Ю. Пономарьова, М.О. Степура; Степура О.С., ред. – К.: Кондор, 2020. – 408 с. URL: https://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=470945
5. I. Bodnaruk, R. Matskiv, T. Topolnytska, H. Malyk. Economic theory: textbook. Ivano-Frankivsk: IFNTUOG, 2019, 117 p.
URL: https://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=456177
6. Prodanova I.I., Bodnaruk I.R., Topolnytska T.B., Matskiv R.T. Economic theory: guidelines for study course. Ivano-Frankivsk: IFNTUOG, 2018, 34 p.
URL: https://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=449046
7. Топольницька Т.Б., Мацьків Р.Т. Інфраструктура ринків: підходи до класифікації. Ефективна економіка. 2018. № 3.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6187>
8. Topolnytska, T., Matskiv, R., Romanko, O., Savchyn, I. Methodology of assessment of the level of social responsibility of oil and gas enterprises in Ukraine. Proceedings of the 2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019), pp. 232-237.
DOI: <https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.44>
9. Мацьків Р., Топольницька Т., Данилейчук Р.Б. Соціальна відповідальність підприємств як фактор забезпечення конкурентоспроможності регіону. Економіка та суспільство, 2021 (26).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-42>
10. Topolnytska, T., Matskiv, R., Yatsiuk, O., Savko, O., Hryvnak, B. State Regulation in Foreign Economic Activity of Cement Industry of Ukraine. Management Systems in Production Engineering, 2021, Vol. 29, Issue 3, 215-226. DOI: <https://doi.org/10.2478/mspe-2021-0027>

4.3 Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Електронний курс «Політична економія» для дистанційної форми навчання. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2021. URL: <http://dn.nung.edu.ua>.
12. Платформа онлайн-освіти Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/>
13. Студія онлайн-освіти EdEra. URL: <https://www.ed-era.com/>

5 ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес в університеті реалізується у таких формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, практики, контрольні заходи, самостійна робота.

При вивченні дисципліни відповідно до наказу № 150 «Про шифрування методів навчання, методів і форм оцінювання» від 24.06.2021 р. використовуються такі методи навчання: словесні методи (МН 1): лекція (МН 1.1), розповідь-пояснення (МН 1.2), бесіда (МН 1.3); наочні методи (МН 2): ілюстрування (МН 2.1), мультимедійні методи (МН 2.4); практичні методи (МН 3): вправи (МН 3.1), практичні роботи (МН 3.4); індуктивний метод (МН 4); дедуктивний метод (МН 5); аналітичний метод (МН 7); синтетичний метод (МН 8); метод порівняння (МН 9); метод узагальнення (МН 10); конкретизація (МН 11); метод виокремлення основного (МН 12); дослідницький метод (МН 17); методи самостійної роботи вдома (МН 18); робота під керівництвом викладача (МН 19); інтерактивні методи (МН 20): кейс-метод (МН 20.1), дискусія і диспут (МН 20.2), мозковий штурм (МН 20.3), бесіда-діалог (МН 20.7).

6 ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Відвідування занять. Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим.

При умові наявності об'єктивних причин пропуску занять студент має можливість виконати ті види робіт, які він пропустив, попередньо опрацювавши матеріал на навчальній платформі Moodle (<http://dn.nung.edu.ua>).

Наслідками пропущених занять без поважних причин, зазвичай, стають додаткові види самостійної роботи (домашня контрольна робота, усна відповідь, тестовий контроль, презентація).

Усі види робіт слід виконувати вчасно, щоб зберігати загальний темп курсу, котрий сприяє ефективному засвоєнню матеріалу.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

7 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Система оцінювання знань студентів орієнтована на отримання балів за виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички. Оцінювання знань студентів проводиться за 100-бальною шкалою за результатами комплексних контролів за темами.

Упродовж вивчення дисципліни застосовуються такі методи і форми оцінювання: поточний контроль (МФО 4), усний контроль (МФО 5), письмовий контроль (МФО 6), тестовий контроль (МФО 8); форма підсумкової атестації – диференційований залік (МФО 3)

Схему нарахування балів при оцінюванні знань та методи контролю з дисципліни наведено в таблиці 5.

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни «Політична економія»

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Методи і форми оцінювання	Максимальна кількість балів
М 1	Загальні засади економічного розвитку суспільства		100
ЗМ 1	Фундаментальні закони функціонування і розвитку суспільної науки		45
Т 1.1	Предмет і метод політичної економії.	усний контроль (МФО 5), тестовий контроль (МФО 8)	15
Т 1.2	Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.	поточний контроль (МФО 4), тестовий контроль (МФО 8)	10
Т 1.3	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система й закони її розвитку.	усний контроль (МФО 5), тестовий контроль (МФО 8)	10
Т 1.4	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	усний контроль (МФО 5), письмовий контроль (МФО 6)	10
ЗМ 2	Функціонування економічних систем		55
Т 2.1	Ринок, його суть і функції.	тестовий контроль (МФО 8), письмовий контроль (МФО 6)	10
Т 2.2	Підприємство як суб'єкт господарювання. Витрати виробництва і прибуток.	усний контроль (МФО 5), тестовий контроль (МФО 8)	15
Т 2.3	Форми суспільного продукту в процесі відтворення.	усний контроль (МФО 5), письмовий контроль (МФО 6)	10
Т 2.4	Економічний ріст та циклічні коливання. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх державне регулювання.	усний контроль (МФО 5), тестовий контроль (МФО 8)	10
Т 2.5	Аграрні відносини та земельна рента в умовах капіталістичної економіки.	тестовий контроль (МФО 8)	10
	Форма семестрового контролю	диференційований залік (МФО 3)	

Студент отримує семестрову оцінку відповідно до набраної протягом семестру кількості балів. Остаточне оцінювання з дисципліни «Політична економія» проводиться згідно з вимогами чинного Положення «Про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу студентів». Шкала оцінювання знань студентів наведена у таблиці 6.

Таблиця 6 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Визначення ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	відмінно
82-89	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	добре
75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
67-74	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	задовільно
60-66	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	
35-59	FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як скласти екзамен	незадовільно з можливістю повторного складання екзамену
0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8 ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

В умовах очного навчання для проведення лекцій та практичних занять використовується навчальна аудиторія згідно розкладу, мультимедійний проектор, ноутбук.

В умовах навчання з використанням дистанційних технологій для проведення лекцій та практичних занять використовується платформа Zoom, для виконання завдань використовується платформа дистанційного навчання Moodle (<http://dn.nung.edu.ua>), із застосуванням особистих портативних комп'ютерів студентів або інших засобів дистанційного навчання, розширено використовуються корпоративна електронна пошта та створена група в Telegram.